

07.06.2023

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/878
Toplantı Tarihi/Sayısı : 30.5.2023/206
Karar Numarası : 2023/473
Başvuran : ... Derneği
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından kabul edilen 135 sayılı Genelge'nin 28'inci maddesi ile 135/II sayılı Genelge'nin 20'nci maddesinin Türkçe bilmeyen seçmenler ile işitme engelli seçmenler açısından bilgilenme hakkı bakımından dolaylı bir ayrımcılık oluşturması nedeniyle ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. ... Derneği adına N. T. tarafından yapılan başvuruda, Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından çıkarılan 135 sayılı Genelge'nin 28'inci maddesi ile 135/II sayılı Genelge'nin 20'inci maddesinin Türkçe bilmeyen seçmenler ile işitme engelli seçmenler açısından bilgilenme hakkı bakımından dolaylı bir ayrımcılık oluşturduğunu, 14/5/2023 tarihinde Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimlerinin yapılacağını, YSK'nın 135 ve 135/II sayılı Genelgeleri ile sandık kurullarının görev yetkilerinin, oy verme şekillerinin, şikayet ve itiraz usullerinin düzenlendiğini, 135 sayılı ve 135/II sayılı Genelgelerin ilgili maddelerinde Sandık Kurulu Başkanına seçmene oy verme işlemini nasıl yapacağını açıklamasının düzenlediğini böylelikle geçersiz oy kullanılmasının önlenmeye çalışıldığını, ancak ana dili Türkçe olmayan seçmenler ile işitme engelli seçmenlerin Sandık Kurulu Başkanları ile iletişim kurmalarının mümkün olmayacağını bu sebeple de oy verme işlemlerine ilişkin açık ve anlaşılır bir bilgilendirmeden faydalanamayacaklarını, seçimlere ilişkin ulusal ve uluslararası mevzuat hükümlerinin engellilik ile ana dil temelinde ayrımcı uygulamaları yasakladığını, seçmenlerin bilgilenme hakkının seçimlerde oluşabilecek karmaşıklıkları giderici mahiyette olduğunu, 2015 yılında iki başvuran tarafından benzer içerikli başvuruların mülga Türkiye İnsan Hakları Kurumu (TIHK) ile Kamu Denetçiliği Kurumuna (KDK) yapıldığını, her iki Kurumun aldığı tavsiye kararlarının YSK'ya iletildiğini ancak YSK tarafından 135 sayılı ve 135/II sayılı Genelgelerde bu yönde bir düzenleme yapılmadığını, söz konusu Genelge hükümleri kapsamında ana dilleri farklı olan seçmenler ile işitme engelli seçmenlerin bilgilenme haklarının engellenebileceğini iddia etmekte ve 135 sayılı ve 135/II sayılı Genelgelerinin ilgili maddelerinin Türkçe bilmeyen ve işitme engelli seçmenler bakımından

dolaylı ayrımcılık oluşturduğunun tespit edilmesini, ayrımcılığın tespitinin Kurumumuz raporlarında yer verilmesini, ayrımcılığın giderilmesi için ilgili makamlara tavsiyede bulunulmasını, başvurunun kabul edilmez bulunması halinde ise resen incelenme yapılmasını talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 20/4/2016 tarih ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

4. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şu şekildedir:

"(1) Herkes hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. "

5. 6701 sayılı Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"(f): İnsan hakları ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"; (g): "Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"; ... (i): "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek".

6. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. ... (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir. "

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvurunun kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması" başlıklı 37'nci maddesi şöyledir:

"(1) Başvurular, kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabilir. Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması zorunludur. "

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısımları

şöyledir:

“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir. ”

9. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Başvuran, YSK tarafından kabul edilen 135 sayılı Genelge'nin 28'inci maddesi ile 135/II sayılı Genelge'nin 20'inci maddesinin Türkçe bilmeyen seçmenler ile engelli seçmenler açısından bilgilendirme hakkı bakımından dolaylı bir ayrımcılık oluşturduğunun tespit edilmesini talep etmektedir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, Kuruma bireysel başvuruda bulunma hakkının, ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan gerçek ve tüzel kişilere ait olduğu düzenlenmiştir. Ayrıca mezkûr Yönetmelik’in 37'nci maddesinde ise başvuruların kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabileceği, bu durumda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesi sunulmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

14. Başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında, 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesi gereğince; başvuran Derneğin ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gören sıfatını haiz olmadığı, ayrıca temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin de sunulmadığı tespit edilmiş olup ehliyet kriterini sağlamayan başvurunun inceleme koşullarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

30/5/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Aليşan TIRYAKI
II. Başkan

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTI
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi